Regionrådsberedningen

SKRIVELSE
2020-09-02

RS 2020-0468

Regionstyrelsen

Yttrande över Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Föredragande regionråd: Tomas Eriksson

Ärendebeskrivning

Danderyds kommun har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över förslag på miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun.

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Regionrådsberedningens motivering

Miljö- och klimatarbetet är av stor vikt för Stockholms läns utveckling. Region Stockholms har ett ambitiöst internt arbete och de målsättningar som antagits för hela länet i RUFS 2050 och Klimatfärdplan 2050 är både tydliga och ambitiösa. För att nå satta mål är det viktigt att samverkan med kommuner, näringsliv, akademi och andra aktörer sker på ett effektivt sätt med gemensamma mål som viktig grund. Region Stockholm välkomnar därför förslaget till Miljö- och klimatprogram för Danderyds kommun.

Det är positivt att de övergripande målsättningarna avseende bebyggelse och transport i programmet till stor del ligger i linje med Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen, LS 2017–1512, och den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050), LS 2015–0084. Det innebär möjlighet till effektivare samverkan och i förlängningen bättre måluppfyllelse.

På några punkter vill Region Stockholm uppmärksamma att Danderyds kommuns mål och uppdrag avviker från målvärden som används i den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, samt i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Där så är fallet förordar Region Stockholm att de föreslagna målen och uppdragen justeras eller kompletteras.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Remiss Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Irene Svenonius Tomas Eriksson

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
Kristian Hemström

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2020-07-07

RS 2020-0468

Regionstyrelsen

Yttrande över Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Ärendebeskrivning
Danderyds kommun har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig över förslag på miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun.

Beslutsunderlag
Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Remiss Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Förslag till beslut
Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelsen beslutar följande.

> Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun

Regionledningskontorets förslag och motivering
Sammanfattning
Danderyds kommun har bjudit in Region Stockholm att yttra sig över förslag på miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun.

Regionledningskontoret ser positivt på förslaget till Miljö- och klimatprogram för Danderyds kommun. De övergripande målsättningarna avseende bebyggelse och transport i programmet ligger till stor del i linje med Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen, LS 2017–1512, och den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050), LS 2015–0084. På några punkter, främst avseende klimatpåverkan ur ett konsumtionsperspektiv, kollektivtrafikandel samt buller, har regionledningskontoret noterat att Danderyds kommuns mål och uppdrag avviker från målvärden som används i den regionala utvecklingsplanen, RUFS 2050, samt i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Där så är fallet förordar Region Stockholm att de föreslagna målen och uppdragen justeras eller kompletteras.

Miljö- och klimatprogram för Danderyds kommun omfattar mål och uppdrag som kan komma att inverka på Region Stockholms budget och planering för kollektivtrafiken, beroende på hur programarbetet genomförs.

Bakgrund
Danderyds kommun har remitterat förslag på Miljö- och klimatprogram 2030 till Region Stockholm. Det föreslagna programmet gäller 2021–2030 och utgår från de globala hållbarhetsmålen, de nationella och regionala miljö- och klimatmålen samt det globala klimatmålet i Parisavtalet om maximalt 1,5 graders temperaturökning jämfört med förindustriell tid. Programmet är indelat i sex fokusområden; *begränsad klimatpåverkan, frisk luft, friskt vatten, biologisk mångfald, god bebyggd miljö* och *giftfri miljö*. Det omfattar mål och uppdrag för respektive fokusområde, samt konkreta exempel på vad de som lever, bor och verkar i Danderyds kommun kan göra för att målen ska uppnås. Kommunens miljö- och klimatarbete kommer att följas upp årligen genom 17 gröna indikatorer som representerar miljö- och klimatprogrammets sex fokusområden.

Ärendet har beretts i samråd med tillväxt- och regionplaneförvaltningen och trafikförvaltningen.

Överväganden
Region Stockholms yttrande till Danderyds kommun över Miljö- och klimatprogram 2030

Region Stockholm ser positivt på förslaget till Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun. De övergripande målsättningarna i programmet ligger i linje med den regionala utvecklingsplanen för Stockholmsregionen (RUFS 2050), LS 2015–0084, och Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen, LS 2017–1512, med avseende på områdena bebyggelse och transport. Det är positivt att kommunen identifierar dessa som två viktiga sektorer att arbeta med och vidta åtgärder inom för att minska klimatpåverkan då de står för de största direkta utsläppen i hela Stockholms län enligt Klimatfärdplan 2050.

Region Stockholm noterar att Danderyds kommun inte inkluderar klimatpåverkan från konsumtion och flygresor i sina målsättningar kring begränsad klimatpåverkan, vilket inte är i linje med RUFS 2050. Ett viktigt ställningstagande i RUFS 2050 är att även de indirekta utsläppen måste beaktas om de globala klimatmålen ska nås, och ett av delmålen är att utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras till

2030. Region Stockholm anser att miljö- och klimatprogrammet för Danderyds kommun bör kompletteras med konsumtionsperspektivet och kopplas till de regionala målen inom området. Om inte hela klimatpåverkan omfattas av målarbetet skapas otydlighet och en bild av att utsläppsnivåerna redan ligger på en önskvärd nivå.

Det nationella klimatmålet och målet i Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen är nettonollutsläpp av växthusgaser till år 2045. Nettonollutsläpp adresseras inte som ett långsiktigt mål med lokala åtaganden för kommunen, vilket Region Stockholm anser vore önskvärt.

Region Stockholm ser positivt på att Danderyds kommun inkluderar mål om minskad andel resande med bil, samt en ambition om ökat cykelresande som harmoniserar med RUFS 2050 och den regionala cykelplanen för Stockholms län. Det vore en fördel om målet även kopplas till de mål som anges i RUFS 2050 och i det regionala trafikförsörjningsprogrammet, LS 2017–0540, om ökad kollektivtrafikandel. Danderyds kommun skulle även kunna bidra till ett ökat kollektivtrafikresande i hela nordöstra delen av Stockholmsregionen genom att medverka i arbetet med Roslagsbanan till City, och på så sätt även bidra till att avlasta E18.

Det är positivt att ny bebyggelse planeras med högst 400 meters gångavstånd från kollektivtrafikhållplats i enlighet med Trafikförvaltningens riktlinjer för planering (RiPlan, SL-S-419761). Region Stockholm ser dock gärna att kommunen även anger att nybebyggelse i första hand lokaliseras i närhet till stomtrafik.

Vidare är ett regionalt ställningstagande i RUFS 2050 att ny bebyggelse ska lokaliseras till mark som är lämplig för ändamålet med hänsyn till risker som är kopplade till ett förändrat klimat. I RUFS 2050 lyfts även risken för att samhällsviktiga funktioner påverkas negativt av effekter av ett förändrat klimat, och att det är fördelaktigt att redan i dagsläget bedriva ett aktivt klimatanpassningsarbete. Region Stockholm noterar att klimatanpassning inte omfattas av Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram. Detta bör adresseras i miljö- och klimatprogrammet eller i ett annat styrdokument.

I Danderyds förslag till Miljö- och klimatprogram är ett av uppdragen att kommunen ska verka för att E18 helt eller delvis tunnelförläggs eller överdäckas. För Region Stockholm är en tunnelförläggning av Roslagsbanan utmed E18 (tunnelalternativet i ÅVS E18 genom Danderyd) inte en prioriterad investering ur ett regionalt perspektiv fram till 2030.

Region Stockholm noterar att Danderyds kommun inte har harmoniserat sina mål för bullerstörning från spårtrafik i boendemiljöer med målet i det regionala trafikförsörjningsprogrammet, och förordar att så sker. För Roslagsbanan har bullerskyddsåtgärder redan genomförts och målet i trafikförsörjningsprogrammet är uppnått för sträckan.

Ekonomiska konsekvenser
Miljö- och klimatprogram 2030 för Danderyds kommun omfattar delvis mål och uppdrag där kommunen inte har full rådighet, bland annat kopplat till buller från spårtrafik. Dessa kan inverka på Region Stockholms budget och planering för kollektivtrafiken, beroende på hur programarbetet genomförs.

Anne Rundquist
Tf regiondirektör

Stefan Schildt
Tf stabschef

Beslutsexpediering:
Akt
Danderyds kommun
Regionledningskontoret Hållbarhet

Godkänd av Anne Rundquist, 2020-07-07

DANDERYDS KOMMUN

RS 2020-0468

REMISSFÖRSLAG

KS 2019/0120

Miljö- och klimatprogram

Danderyds kommun 2021 - 2030

Miljö- och klimatprogram för Danderyds kommun 2021 - 2030

VÄRDEGRUND

Danderyds kommun ska främja en långsiktigt hållbar utveckling med generationsmålet i fokus. Generationsmålet innebär att behoven hos människor som lever idag tillgodoses utan att kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov äventyras. Kommunen ska vara en förebild och genom planering och beslut stimulera till och ge förutsättningar för en god miljö och en god hälsa för invånarna.

SYFTE MED MILJÖ- OCH KLIMATPROGRAMMET

Syftet med miljö- och klimatprogrammet för Danderyds kommun är att styra mot en god och hälsosam miljö och en långsiktigt hållbar utveckling. Det visar vad vi ska göra på lokal nivå för att nå de nationella miljö och klimatmålen. Danderyds kommuns miljö- och klimatprogram ska vara styrande för alla verksamheter som finansieras av kommunen och underlätta miljöarbetet för dem som bor och verkar i kommunen. Miljö- och klimatprogrammet är det övergripande styrdokumentet för hållbarhetsarbetet i kommunen där det viktigaste från övriga styrdokument finns samlat. Barnperspektivet genomsyrar miljöarbetets grundläggande syfte – att lösa de stora miljöproblemen till nästa generation.

KOMMUNENS ÖVERGRIPANDE MÅL

Miljö- och klimatprogrammet utgår från de globala hållbarhetsmålen samt det globala klimatmålet att sträva efter max 1,5 graders temperaturökning jämfört med förindustriell tid. De nationella och regionala miljö- och klimatmålen ligger som grund tillsammans med hållbarhetsaspekterna i kommunens vision och strategier. Danderyds kommun ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

Miljö- och klimatprogrammet är indelat i sex områden som täcker in 15 av de nationella miljökvalitetsmålen och 11 av de globala hållbarhetsmålen samt de 6 prioriterade regionala målen. Kopplat till miljö- och klimatprogrammet finns ett stöddokument för verksamheternas genomförande, här finns förslag till åtgärder och aktiviteter samlade.

De 16 nationella miljömålen

1. Begränsad klimatpåverkan

2. Frisk luft

3. Bara naturlig försurning

4. Giftfri miljö

5. Skyddande ozonskikt

6. Säker strålmiljö

7. Ingen övergödning

8. Levande sjöar och Vattendrag

9. Grundvatten av god kvalitet

10. Hav i balans samt levande kust och skärgård

11. Myllrande våtmarker

12. Levande skogar

13. Ett rikt odlingslandskap

14. Storslagen fjällmiljö

15. God bebyggd miljö

16. Ett rikt växt- och djurliv

Illustrationer: Tobias Flygar

De 17 globala hållbarhetsmålen

DE **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

På global nivå har FN beslutat om en Agenda 2030 för hållbar utveckling, med 17 globala mål och 169 delmål. Agenda 2030-målen inkluderar alla tre hållbarhetsdimensionerna och syftar till att främja social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet i världen. Flera av de globala målen handlar om miljödimensionen i en hållbar utveckling, till exempel att hejda förlusten av biologisk mångfald. Sveriges miljömål omhändertar nationellt den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Miljö- och klimatprogrammet syftar att göra motsvarande på lokal nivå.

Danderyds kommun ska ha en god och hälsosam miljö samt arbeta för en långsiktigt hållbar utveckling.

FOKUSOMRÅDEN MED FÖRTYDLIGANDEN	DE NATIONELLA HÅLLBARHETSMÅLEN	DE GLOBALA HÅLLBARHETSMÅLEN - AGENDA 2030
BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av växthusgaser. Målsättningen med Danderyds klimatarbete är att klara det globala klimatmålet med max 1,5 graders temperaturökning jämfört med förindustriell tid.	- Begränsad klimatpåverkan - God bebyggd miljö - Frisk luft	**Mål 7** Hållbar energi för alla **Mål 11** Hållbara städer och samhällen **Mål 12** Hållbar konsumtion och produktion **Mål 13** Begränsa klimatförändringarna
FRISK LUFT Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa luftföroreningar.	- Frisk luft - Bara naturlig försurning - God bebyggd miljö	**Mål 3** Hälsa och välbefinnande **Mål 11** Hållbara städer och samhällen
FRISKT VATTEN Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av näringsämnen och föroreningar till sjöar, vattendrag och hav.	- Levande sjöar och vattendrag - Grundvatten av god kvalitet - Hav i balans samt levande kust och skärgård - Ingen övergödning - Bara naturlig försurning	**Mål 6** Rent vatten och sanitet **Mål 12** Hållbar konsumtion och produktion **Mål 14** Hav och marina resurser **Mål 15** Ekosystem och biologisk mångfald
BIOLOGISK MÅNGFALD Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att gynna och förstärka den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska verka för att vid samhällsbyggande och förvaltning bygga in biologisk mångfald för att främja ett rikt växt och djurliv.	- Ett rikt odlingslandskap - Myllrande våtmarker - Levande skogar - Ett rikt växt och djurliv	**Mål 2** Ingen hunger **Mål 6** Rent vatten och sanitet **Mål 11** Hållbara städer och samhällen **Mål 12** Hållbar konsumtion och produktion
GOD BEBYGGD MILJÖ Danderyds kommuns bebyggda miljö ska vara god och hälsosam. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Danderyds kommun ska planera och bygga miljöanpassat samt verka för en giftfri miljö och minskat buller.	- God bebyggd miljö - Frisk luft - Begränsad klimatpåverkan.	**Mål 3** Hälsa och välbefinnande **Mål 6** Rent vatten och sanitet **Mål 8** Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt **Mål 9** Hållbar industri, innovationer och infrastruktur **Mål 11** Hållbara städer och samhällen **Mål 12** Hållbar konsumtion och produktion **Mål 13** Begränsa klimatförändringarna **Mål 15** Ekosystem och biologisk mångfald
GIFTFRI MILJÖ Miljön i Danderyds kommun ska vara fri från ämnen som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska arbeta aktivt med utfasning av farliga ämnen och kemikalier och underlätta för dem som bor- och verkar i kommunen att få en giftfri miljö.	- Giftfri miljö - Skyddande ozonskikt	**Mål 3** Hälsa och välbefinnande **Mål 6** Rent vatten och sanitet **Mål 12** Hållbar konsumtion och produktion

Miljö- och klimatprogrammets sex fokusområden

Sveriges miljömål omhändertar nationellt den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Miljö- och klimatprogrammets fokus ligger i den ekologiska aspekten av hållbarhetsbegreppets tre delar, men resultatet av insatserna genererar även positiva effekter inom både de sociala och ekonomiska hållbarhetsområdena.

Miljö- och klimatprogrammets sex fokusområden och dess förtydliganden för Danderyds kommun täcker in 15 av de nationella miljömålen och 11 av de 17 globala hållbarhetsmålen enligt tabellen bredvid.

Kommunens roll och möjlighet att påverka

Kommunen har en viktig roll i utvecklingen mot ett hållbart samhälle eftersom den har möjlighet att påverka på den lokala nivån, bland annat i rollen som tillsynsmyndighet, planerare, inköpare, förvaltare, fastighetsägare, väghållare, markägare, utbildare och informatör.

Det är viktigt att kommunen tar ansvar när det gäller miljö- och klimatfrågorna, föregår med gott exempel och är en förebild. En viktig uppgift för kommunen är att skapa förutsättningar för ett hållbart samhälle och underlätta och inspirera dem som lever, bor och verkar i Danderyd att anta ett miljövänligt förhållningssätt.

Danderyd ska verka för ett hållbart samhälle genom att aktivt lyfta in hållbarhetsfrågor i samarbete med övriga aktörer. Det kan exempelvis vara i nätverk kring upphandlings-, trafik-, avfalls-, energi-, luft- och vattenfrågor.

ANSVAR OCH GENOMFÖRANDE

Kommunfullmäktige, kommunstyrelse, bolagsstyrelser och nämnder har det politiska ansvaret för att tillsätta resurser till miljö- och klimatprogrammets genomförande. De ska i beslut verka för att målen och uppdragen i program uppnås.

Miljö- och klimatprogrammet fastställer inte vilka konkreta åtgärder som ska genomföras inom kommunens verksamheter eller kostnadsberäknar dessa. Nämnder och bolag har genomförandeansvar för mål och uppdrag och ska i sin verksamhetsplan formulera mål, åtgärder och aktiviteter samt indikatorer som syftar till att uppfylla miljöprogrammets mål och uppdrag och själva avgöra och besluta om de mest kostnadseffektiva åtgärderna. Till stöd för förvaltningarna finns ett verksamhetsstöd där förslag till åtgärder och aktiviteter finns samlade. Vid införande av kvalitetsledningssystem integreras programmet för att säkerställa effektivt genomförande.

UPPFÖLJNING

Miljö- och klimatprogrammet ska följas upp en gång per år. Kommunstyrelsen ansvarar för uppföljningen och för att samordning sker med övriga berörda nämnder. Nämnderna ansvarar för underlag i form av miljöredovisning. För att följa utvecklingen ska uppföljning ske på ett urval av gröna indikatorer som representerar miljö- och klimatprogrammets sex fokusområden.

Begränsad Klimatpåverkan

Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av växthusgaser och luftföroreningar. Målsättningen med Danderyds klimatarbete är att klara det globala klimatmålet med max 1,5 graders temperaturökning jämfört med förindustriell tid.

BAKGRUND

Klimatpåverkan genom utsläpp av växthusgaser är ett av de allvarligaste hoten mot mänskligheten. Växthusgasutsläppen ökar alltjämt och var år 2019 uppe i 37 miljarder ton koldioxid på global nivå. Samtidigt var 2019 det näst varmaste året hittills med en global medeltemperatur 1,1 grader högre än förindustriell genomsnittstemperatur.

Sveriges övergripande klimatmål är att nå noll nettoutsläpp av växthusgaser senast år 2045, och att därefter ha negativa nettoutsläpp. Att inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser betyder i det här fallet att utsläppen av växthusgaser från verksamheter i Sverige ska vara minst 85 procent lägre år 2045 än utsläppen år 1990. För transporterna gäller det nationella etappmålet att minska utsläppen med minst 70 procent till 2030 jämfört med 2010.

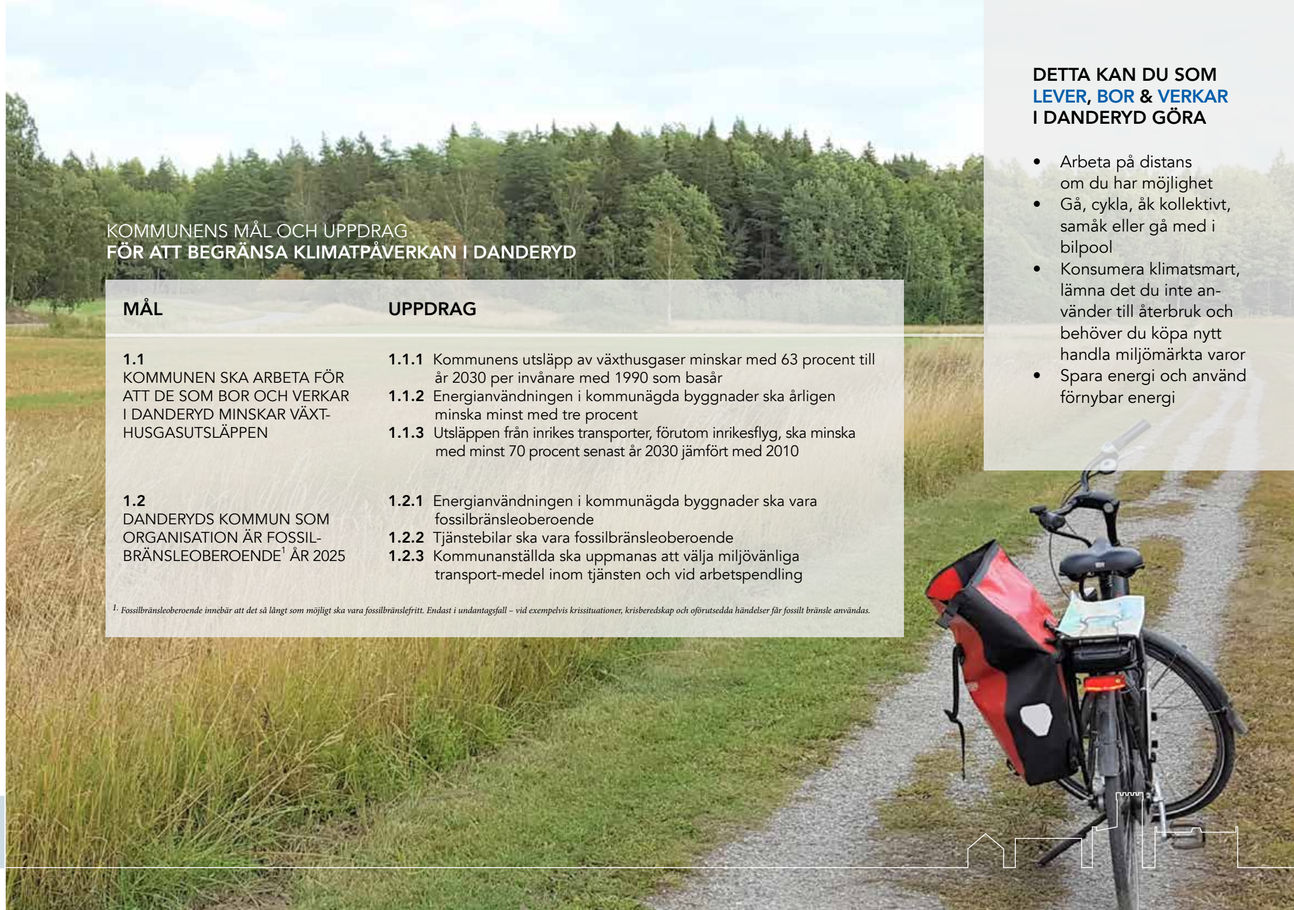
År 2017 släpptes det ut nästan 44 000 ton koldioxidekvivalenter i Danderyds kommun, vilket motsvarar cirka 1,3 ton per kommuninvånare. Utsläppssiffrorna inkluderar inte konsumtion och resor med flyg. En familj som bor i villa med två bilar, har hög köttkonsumtion och som gör två längre flygresor per år släpper ut runt 20 ton per person årligen. Danderyds förhållandevis låga utsläpp av växthusgaser, jämfört med många andra kommuner, beror framförallt på att Danderyd inte har några industrier eller värmekraftverk. Den största utsläppskällan kommer från transporter som står för 80 % av växthusgasutsläppen. Det är därför viktigt att kommunen arbetar aktivt med att minska de klimatpåverkande utsläppen från transporter och främjar ett hållbart resande.

Kommunen har en viktig roll att vara föregångare genom att ställa om till att bli en fossilbränsleoberoende organisation och samtidigt underlätta för Danderydsborna att minska sin klimatpåverkan. Detta kan exempelvis göras genom att verka för en hållbar utveckling i planarbetet; förbättra cykelvägnätet; iordningställa väderskyddade cykelparkeringar; underlätta för återbruk och verka för en returpark; underlätta för matavfallsinsamling; informera om konsumtionens klimatpåverkan; samordna och effektivisera kommunens egna leveranser; samt verka för bilpooler och cykling.

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR ATT BEGRÄNSA KLIMATPÅVERKAN I DANDERYD

MÅL	UPPDRAG
1.1 KOMMUNEN SKA ARBETA FÖR ATT DE SOM BOR OCH VERKAR I DANDERYD MINSKAR VÄXTHUSGASUTSLÄPPEN	**1.1.1** Kommunens utsläpp av växthusgaser minskar med 63 procent till år 2030 per invånare med 1990 som basår **1.1.2** Energianvändningen i kommunägda byggnader ska årligen minska minst med tre procent **1.1.3** Utsläppen från inrikes transporter, förutom inrikesflyg, ska minska med minst 70 procent senast år 2030 jämfört med 2010
1.2 DANDERYDS KOMMUN SOM ORGANISATION ÄR FOSSILBRÄNSLEOBEROENDE[1] ÅR 2025	**1.2.1** Energianvändningen i kommunägda byggnader ska vara fossilbränsleoberoende **1.2.2** Tjänstebilar ska vara fossilbränsleoberoende **1.2.3** Kommunanställda ska uppmanas att välja miljövänliga transport-medel inom tjänsten och vid arbetspendling

1. Fossilbränsleoberoende innebär att det så långt som möjligt ska vara fossilbränslefritt. Endast i undantagsfall – vid exempelvis krissituationer, krisberedskap och oförutsedda händelser får fossilt bränsle användas.

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Arbeta på distans om du har möjlighet
- Gå, cykla, åk kollektivt, samåk eller gå med i bilpool
- Konsumera klimatsmart, lämna det du inte använder till återbruk och behöver du köpa nytt handla miljömärkta varor
- Spara energi och använd förnybar energi

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av luftföroreningar.

BAKGRUND

Enligt Världshälsoorganisationen, WHO, dödar luftföroreningar cirka 7 miljoner människor världen över varje år, varav cirka 8000 i Sverige, och utgör därmed världens överlägset största enskilda miljöhälsorisk. Luftföroreningar orsakar besvär i luftvägarna samt innebär ökad risk för sjuklighet och dödlighet i lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar.

Trafiken står för kommunens mest betydande miljöpåverkan. Särskilt utmärkande är luftföroreningar och buller, framförallt från E18 där gränsvärden för partiklar har överskridits. År 2018 passerade cirka 80 000 fordon per dag Stocksundssnittet på E18, av dessa var drygt 7000 tunga fordon. Andelen tunga fordon utgör en liten del av trafikflödet men står för en relativt stor del av kvävedioxidutsläppen. Enligt den regionala utvecklingsplanen beräknas Stockholmregionens invånarantal vara 3,4 miljoner år 2050 vilket är en ökning på nära 50 procent i jämförelse med dagens 2,3 miljoner. I takt med att Storstockholm växer kommer allt fler fordon passera genom kommunen och andelen tung trafik att öka. Möjligheten att förbättra luftkvaliteten längs de stora trafikstråken i kommunen är till mycket avhängt på hur användningen av dubbdäck ser ut framöver samt trafikvolym och vilka emissioner fordonen avger.

Kommunen har en viktig roll att vara föregångare genom att ställa om till att bli en fossilbränsleoberoende organisation och samtidigt underlätta för Danderydsborna att göra medvetna val för att minska luftföroreningarna. Detta kan exempelvis göras genom att fasa ut oljepannor; ställa krav på dubbfria däck vid upphandling och verka för minskad dammbildning vid drift och skötsel. Kommunen kan även informera om alternativ till dubbdäck, ge råd och informera kring vedeldning och alternativ till eldning av trädgårdsavfall.

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR FRISK LUFT I DANDERYD

MÅL	UPPDRAG
2.1 LUFTKVALITETEN I DANDERYDS KOMMUN SKA FÖRBÄTTRAS	**2.1.1** Luftkvaliteten längs E18 ska förbättras **2.1.2** Kommunen ska verka för att E18 helt/delvis tunnelförläggs/ överdäckas

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Undvik att elda ditt trädgårdsavfall, kompostera hellre
- Välj dubbfria vinterdäck
- Om du trivseleldar, tänd brasan i toppen och använd lagom torr ved
- Om du eldar i panna, välj en panna med hög verkningsgrad och låga utsläpp
- Gå, cykla, åk kollektivt, samåk eller gå med i bilpool

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

Friskt vatten

Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska främjas. Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att begränsa utsläppen av näringsämnen och föroreningar till sjöar, vattendrag och hav.

BAKGRUND

Danderyds kommun omges av kustvatten i väster, öster och söder. Alla kommunens invånare bor inom 3 km till såväl kustvatten som till sjöar med stora natur- och kulturvärden. Dessa är viktiga för livskvaliteten för dem som bor och verkar i kommunen, såväl som för den biologiska mångfalden.

Kommunens kustvatten klarar i dagsläget inte vattendirektivets krav på god ekologisk och kemisk status. Enligt Vatteninformationssystem Sverige (VISS) så klarar inga kustvatten God nivå, även om kvicksilver exkluderas. Det största miljöproblemet är övergödning vilket leder till syrefattiga förhållanden samt miljögifter.

Kommunens sjöar har övergödningsproblematik på grund av bland annat näringsläckage till dagvatten. Badvattenkvaliteten är förhållandevis god i kommunens sjöar och kustvatten.

Kommunen kan verka för ett friskt vatten genom att ställa krav på hållbar dagvattenhantering vid byggnation, entreprenader och skötsel; verka för att på kommunägd mark minimera bekämpningsmedel och konstgödsel; informera båtägare om giftiga båtbottenfärger och utöka möjligheterna till båtvattentvätt och latrintömning.

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR FRISKT VATTEN

MÅL	UPPDRAG
3.1 BELASTNINGEN AV NÄRINGSÄMNEN OCH FÖRORENINGAR TILL VATTENDRAG, SJÖAR OCH KUSTVATTEN SKA MINSKA	**3.1.1** Minska mängden vatten till dag- och spillvattennätet **3.1.2** Minska användningen av konstgödsel
3.2. STATUSEN FÖR SJÖAR OCH KUSTVATTEN FÅR INTE FÖRSÄMRAS OCH KUSTVATTNET SKA UPPNÅ GOD STATUS I ENLIGHET MED VATTENDIREKTIVET	**3.2.1** Arbeta efter Hav- och vattenmyndighetens åtgärdsprogram för att uppnå god ekologisk status **3.2.2** Användning och föroreningar från hälso- och miljöfarliga kemiska produkter ska minska
3.3. HÅLLBAR DAGVATTENHANTERING SKA GENOMFÖRAS	**3.3.1** Kommunen ska i plan- och bygglovsprocessen förorda hållbar dagvattenhantering **3.3.2** Dagvattenhantering i form av uppströms åtgärder ska genomföras

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Led regnvattnet till en grönyta på tomten
- Byt ut hårdgjorda ytor tex parkering till genomsläppliga ytor
- Gödsla inte i onödan
- Undvik att tvätta bilen på tomten
- Välj tak och fasadmaterial som inte förorenar dagvattnet. Undvik t.ex. zink och koppar.
- Spola inte ner kemikalier, läkemedel och damm i toaletten
- Använd rätt dos av tvätt- och diskmedel

Biologisk mångfald

Danderyds kommun ska arbeta aktivt för att gynna och förstärka den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska verka för att vid samhällsbyggande och förvaltning av infrastruktur bygga in biologisk mångfald för att främja ett rikt växt- och djurliv.

BAKGRUND

För närvarande sker en mycket stark tillbakagång av växter och djur på jorden. Utarmning av den biologiska mångfalden i Sverige beror till stor del på att skogs- och jordbruk inriktar sig på att likrikta produktionen över mycket stor del av landets yta. Endast i och i närheten av större stadsregioner är förhållandena idag goda för att kunna bevara biologisk mångfald. Det beror på frånvaron av stora areella näringar där människor bor, och att mark används för andra ändamål än jord- och skogsbruk.

Även i Stockholmsregionen sker dock en kontinuerlig förlust av biologisk mångfald. Detta beror delvis på den höga exploateringstakten som leder till fragmentering av grönstruktur. En annan bidragande orsak är att skötsel av vägar, parker och natur sällan är inriktad mot att bevara biologiska värden som hör till de ekosystem som naturligt hör hemma här.

För att motverka fragmentering av natur kan Danderyd genom smart planering bygga in naturvärden och biologisk mångfald i bebyggelsen och samtidigt få samhällsvinster. Exempelvis går det att bevara äldre träd i hög utsträckning vid många exploateringar. Anläggning av gröna tak kan ersätta förlorad ängsmark. Ett tredje exempel är att använda inhemska växter och anlägga så att olika livsmiljöer för växter och djur skapas inne i bebyggda områden.

Vid skötsel och förvaltning av kommunens mark finns det stora möjligheter att hindra förlust av biologisk mångfald utan att det inkräktar på människors trivsel. Många gånger vill människor ha samma kvalitéer som växter och djur – ett varierat landskap med många olika miljöer att vistas i, både öppen mark och sluten lund och skog.

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR ATT FRÄMJA BIOLOGISK MÅNGFALD I DANDERYD

MÅL	UPPDRAG
4.1 KOMMUNENS NATUROMRÅDEN OCH GRÖNA YTOR SKA SKÖTAS SÅ ATT BIOLOGISKA VÄRDEN INTE FÖRSVINNER	**4.1.1** Drift av grönstruktur och vattenområden ska stärka biologisk mångfald **4.1.2** Drift av grönstruktur och vattenområden ska främja rekreativa kvaliteter **4.1.3** Skötsel av jordbruksarrenden och golfbanearrenden ska ske så att naturmiljöer främjar biologisk mångfald **4.1.4** Värdefulla träd såsom äldre ekar, ädellövträd och tallar ska bevaras
4.2 BIOLOGISK MÅNGFALD SKA FRÄMJAS	**4.2.1** Vid samtliga anläggningsarbeten i kommunen ska lösningar för att förstärka biologisk mångfald beaktas
4.3 STÄRKA KUNSKAPEN OCH MEDVETENHETEN OM DANDERYDS NATUR, BIOLOGISKA MÅNGFALD OCH EKOSYSTEMTJÄNSTER	**4.3.1** Stärka kunskap inom skolverksamhet **4.3.2** Informera privata markägare med särskilt höga naturvärden på sina fastigheter i syfte att bibehålla och öka naturvärdena

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Bevara äldre träd och varierad natur
- Variera gräsmattan med ängs- och naturmark
- Undvik att gödsla
- Välj växter som växer naturligt i Sverige vid plantering
- Konsumera medvetet och stärk därmed biologisk mångfald även globalt
- Ta hjälp av miljömärkningar

God bebyggd miljö

Danderyds kommuns bebyggda miljö ska vara god och hälsosam. Natur- och kulturvärden ska tas till vara och utvecklas. Danderyds kommun ska planera och bygga miljöanpassat samt verka för en giftfri miljö och minskat buller.

BAKGRUND

Befolkningen i Stockholmsregionen ökar snabbt, vilket medför ökat behov av bostäder, arbetsplatser och effektiva trafiklösningar. Danderyds kommun ansvarar för samhällsplaneringen och har här en viktig roll att vara förebild och styra mot ett hållbart samhälle.

En god bebyggd miljö i Danderyd på lång sikt innebär att kommunen behöver ta sig an flera utmaningar; att förändra transportsystemet genom att gå över från bilresor till gång-, cykel- och kollektivtrafik; att minska bullerpåverkan samtidigt som regionens trafik ökar; att utveckla bättre kretsloppsanpassade lösningar för avfalls- och dagvattenhantering; att minska funktionsseparationen och skapa närhet för Danderydsborna till rekreation, natur och kultur.

En utgångspunkt för samhällsplaneringen ska vara ett hållbart byggande, vilket innebär att kommunen ska sträva efter att allt byggande sker med fokus på människors behov av livskvalitet, god hälsa och hushållning av resurser. Ny bebyggelse ska vara anpassningsbar för människors ändrade behov och för olika ändamål. De arkitektoniska, estetiska och kulturhistoriska värdena är en självklarhet vid allt byggande och är en viktig del för Danderyds identitet.

Planeringen ska skapa förutsättningar för ett effektivt transportsystem, som främjar kollektivt resande och gång- och cykeltrafik. Kollektivtrafiken behöver fortsätta att byggas ut, och särskild vikt ska läggas vid att säkerställa tillgången till bra gång och cykelstråk, inte minst till kollektivtrafiknoder. Det ska vara möjligt att nå hela kommunen med kollektivtrafik och genom att gå eller cykla.

Genom att bygga i kollektivtrafiknära områden, bygga bort störande trafikbuller, bygga in ekosystemtjänster och biologisk mångfald, använda energieffektiva lösningar och miljövänliga material samt främja en ökad återvinning för dem som lever, bor och verkar i kommunen bidrar Danderyds kommun till strävan om ett hållbart byggande.

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR EN GOD BEBYGGD MILJÖ I DANDERYD

MÅL	UPPDRAG
5.1. PÅVERKAN FRÅN TRAFIKBULLER SKA MINSKA	**5.1.1**. Andelen boende som är bullerstörda av väg- och spårtrafik ska minska
5.2. ANDEL BILRESOR I FÖRHÅLLANDE TILL ÖVRIGA TRAFIKSLAG SKA MINSKA	**5.2.1**. Cykeltrafiken ska år 2030 utgöra 20 procent av Danderydsbornas huvudresor **5.2.2**. Planera och genomföra säkra och miljöanpassade trafikmiljöer vid skolorna
5.3. MÖJLIGHETEN TILL SORTERING AV AVFALL SKA FÖRBÄTTRAS FÖR DE SOM BOR OCH VERKAR I KOMMUNEN	**5.3.1**. Minst 50 procent av hushållsavfallet ska materialåtervinnas och materialåtervinningen från verksamheter ska öka **5.3.2**. Verksamheter finansierade av kommunen ska sortera sitt avfall
5.4. INVÅNARE SKA HA NÄRA TILL GRÖN-, VATTEN ELLER PARKOMRÅDEN	**5.4.1**. Ny- eller ombyggda bostäder bör vara belägna inom 300 meter från ett grön-, vatten eller parkområde
5.5. KOMMUNEN SKA VERKA FÖR EN MODERN TRÄDGÅRDSSTAD OCH EN HÅLLBAR STADSMILJÖ	**5.5.1.** När kommunen bygger om eller nytt ska miljömässigt hållbara metoder och material användas **5.5.2.** Vid underhåll av kommunägda fastigheter samt om- och tillbyggnad väljs i möjligaste mån varor godkända i tredjeparts miljödatabas **5.5.3.** Nybyggnation av bostäder bör vara beläget inom 400 meter till en kollektivtrafikhållplats **5.5.4**. Vid nybyggnation ska byggnaden miljöklassas enligt vedertaget miljöklassningssystem. **5.5.5**. Grönytefaktor ska beaktas i plan och exploatering

[2] Bostäder inom 300 meter från ett grön-, vatten eller parkområde vilket överstiger en hektars storlek
[3] Grönytefaktor är en modell för att värdera ytor utifrån olika faktorer, detta för att främja ekosystemtjänster som bullerdämpning, luftrening, dagvattenhantering och biologisk mångfald. Tillämpas idag i exempelvis Stockholm , Täby och Malmö

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Gå, cykla och åk kollektivt
- När du bygger, bygg miljöanpassat
- Lämna överblivet material till återvinning och återbruk
- Handla varor och tjänster i Danderyd

Giftfri miljö

Miljön i Danderyds kommun ska vara fri från ämnen som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Danderyds kommun ska arbeta aktivt med utfasning av farliga ämnen och kemikalier och underlätta för dem som lever, bor och verkar i kommunen att få en giftfri miljö.

BAKGRUND

Kemikalier finns i det mesta vi använder i vardagen i alltifrån kläder, inredning, mat till läkemedel, bekämpningsmedel, elektronik och möbler. Vissa kemiska ämnen har väl kända negativa effekter på både hälsa och miljö. I många andra fall vet vi mycket lite om vilka effekter ämnen har. Många av de kemikalier som finns i vardagsprodukter riskerar att vara cancerogena, allergiframkallande, hormonstörande eller på annat sätt öka riskerna för negativa hälsoeffekter. Barn och unga är särskilt känsliga för påverkan av kemikalier.
Vi behöver förändra konsumtionsmönster samt sättet vi hanterar avfall och resurser på för att minska avfallshanteringens negativa miljö- och klimatpåverkan. Vi behöver gå från en linjär avfallshantering, där en produkt har en tydlig start och ett tydligt slut, till en cirkulär avfallshantering där produkter som tappat sin funktion återvinns till en ny produkt.

Kommunen kan agera enligt försiktighetsprincipen och fasa ut potentiellt giftiga kemikalier. Detta kan göras genom att ställa krav i upphandling på miljöanpassade produkter och varor; att byta ut kemiska produkter till bästa möjliga alternativ; att erbjuda ekologiska måltider vid förskolor, skolor och äldreboenden; att hantera farligt avfall på rätt sätt och förhindra att avfall uppstår samt att främja återbruk. Andra viktiga frågor att hantera är kommunens förorenade områden och förekomsten av mikroplaster. Detta görs genom att följa kommunens handlingsplan för förorenade områden samt idrottsanläggningarnas platsspecifika handlingsplaner för att minska granulatspill från konst-

DE 16 **NATIONELLA** MILJÖMÅLEN

DE 17 **GLOBALA** HÅLLBARHETSMÅLEN

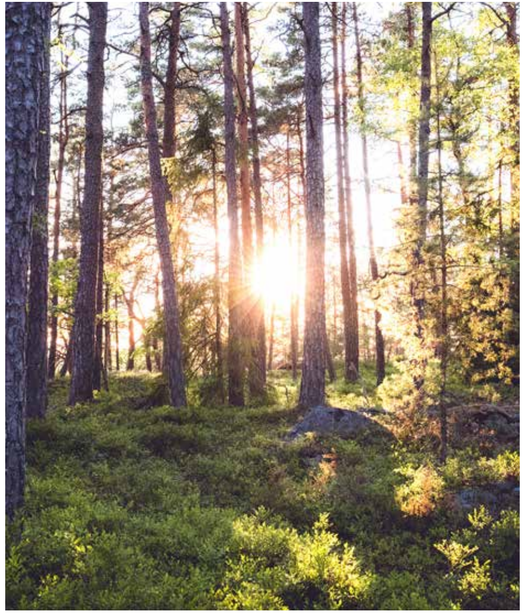

KOMMUNENS MÅL OCH UPPDRAG
FÖR EN GIFTFRI MILJÖ I DANDERYD

MÅL	UPPDRAG
6.1 FARLIGA ÄMNEN SKA FASAS UT OCH DE SOM BOR OCH VERKAR I KOMMUNEN SKA VÄGLEDAS TILL ATT MINSKA SIN KEMIKALIEANVÄNDNING	**6.1.1** År 2025 ska minst 50 % av alla skolor och förskolor vara miljödiplomerade med Grön Flagg eller motsvarande **6.1.2** Förskolor, skolor och boenden ska ha en handlingsplan för en giftfri miljö **6.1.3** Årligen ska informationsinsatser genomföras gentemot företagare och Danderydsbor
6.2. UTSLÄPPEN AV MILJÖ- OCH HÄLSOFARLIGA ÄMNEN FRÅN FASTIGHETER OCH ANLÄGGNINGAR SKA MINSKA	**6.2.1** Kommunens fastigheter och anläggningar ska ha en handlingsplan för en giftfri miljö **6.2.2** Användning av bekämpningsmedel ska minimeras och bästa miljöanpassade alternativ användas på den mark som ägs av kommunen och dess bolag
6.3. MÄNGDEN AVFALL OCH DESS FARLIGHET SKA MINSKA	**6.3.1** Inget farligt avfall ska finnas blandat med annat avfall **6.3.2** Uppkomsten av avfall ska förebyggas och återbruk främjas
6.4. ANVÄNDNINGEN AV HÄLSO- OCH MILJÖFARLIGA KEMISKA PRODUKTER SKA MINSKA	**6.4.1** Hälso- och miljöfarliga produkter och ämnen byts ut mot miljövänligare alternativ **6.4.2** Vid upphandling av varor, tjänster och entreprenader ska miljökrav ställas i enlighet med Upphandlingsmyndighetens avancerade nivå **6.4.3** Miljöutbildning för nyanställda ges

DETTA KAN DU SOM LEVER, BOR & VERKAR I DANDERYD GÖRA

- Gör medvetna val och välj ekologiska livsmedel och miljömärkta varor
- Sortera ditt farliga avfall och lämna det till återvinning
- Använd inte bekämpningsmedel och kemikalier i onödan
- Rensa bort farliga kemikalier och gamla mjukplaster från hemmet

Gröna Indikatorer

Kommunens miljö- och klimatarbete följs årligen upp genom gröna indikatorer.

1. UTSLÄPP AV VÄXTHUSGASER
Den hållbara nivån på utsläpp av växthusgaser ligger i intervallet 0,7 till 1,5 ton koldioxidekvivalenter per person och år. Danderyds växthusgasutsläpp är cirka 1,3 ton per person och år. Utsläppssiffrorna inkluderar inte konsumtion och resor med flyg.

2. KÖRSTRÄCKA MED BIL (KM PER INVÅNARE)
Bensin- och dieselbilar står tillsammans för drygt 90 procent av den totala körsträckan för personbilar.

3. ANDEL FOSSILBRÄNSLEOBEROENDE FORDON I DET GEOGRAFISKA OMRÅDET
Trafiken i Danderyds kommun har stor påverkan på luftkvalitet, buller och klimat och tar stort utrymme och naturresurser i anspråk.

4. ANDEL BOENDE I DANDERYD MED LUFTKVALITET SOM ÖVERSKRIDER MILJÖKVALITETSMÅL FÖR FRISK LUFT
Hälsopåverkan från partiklar i luften är en betydande miljöaspekt i kommunen. Förbränningsmotorer, slitage från däck, dammpartiklar och vedeldning är de främsta orsakerna. År 2017 exponerades 1,8 procent av de boende i Danderyd för halter över miljökvalitetsmålet för partiklar (PM10) avseende hälsa (målvärde 15 mikrogram per kubikmeter).

5. ANTAL CYKELPASSAGER VID STOCKSUNDSBRON
Många cyklister från Danderyd och nordostkommunerna cykelpendlar över Stocksundsbron. Mätningar här ger en indikator på hur cykeltrafiken förändras i nordostregionen.

6. ANDEL FOSSILENERGI AV DEN TOTALA ENERGIANVÄNDNINGEN I KOMMUNENS VERKSAMHET (BYGGNADER OCH TRANSPORTER)
Kommunen ska vara en föregångare för fossilbränsleoberoende verksamhet.

7. ANDEL SKYDDAD NATUR
Biologisk mångfald kan bevaras genom aktiv strukturerad skötsel av naturskyddade områden. Danderyds kommun har 394 hektar naturreservat vilket motsvarar 12,1 % av kommunens yta.

8. FÖRÄNDRING AV ANTALET UPPMÄTTA ARTER VID DRYGT 60 MÄTPLATSER I KOMMUNEN
Förändring av biologisk mångfald mäts genom återkommande räkningar av växtarter, fåglar och fjärilar vid representativa platser i kommunen. Förändringen indexeras och redovisas årligen.

9. ANDEL KUSTNÄRA VATTEN SOM UPPFYLLER EU:S VATTENDIREKTIV
Vattenkvaliteten i kommunens kustvatten vid Edsviken samt lilla- och stora Värtan behöver förbättras. Uppföljning av kemisk och ekologisk status är därför viktigt.

10. ANDEL VATTENPROVER VID BADPLATSER MED TJÄNLIG KVALITET UTAN ANMÄRKNING
Det är viktigt att hålla hög vattenkvalitet vid badplatser för att främja friluftslivet. Badvattenkvaliteten vid kommunens badplatser är förhållandevis god.

11. ANTAL PÅSTIGNINGAR PÅ KOLLEKTIVTRAFIK I KOMMUNEN
Användningen av tunnelbana, Roslagsbanan, buss och pendelbåt främjar flera miljömål.

12. ANTAL PUBLIKA LADDUTTAG
Genom att uppföra publika laddstationer på attraktiva platser som alla kan nyttja underlättas övergången till fossilbränslefria fordonsalternativ.

13. ANDEL ÅTERVUNNET MATERIAL (KG PER INVÅNARE)
Genom att främja återvinning och återbruk minskar onödigt och farligt avfall på deponier.

14. ANDEL INKÖPTA EKOLOGISKA LIVSMEDEL I ORGANISATIONEN
Ekologiska livsmedel innehåller mindre rester av bekämpningsmedel än de inom konventionellt jordbruk. Den ekologiska produktionen främjar biologisk mångfald.

15. ANDEL FÖRSKOLOR OCH SKOLOR SOM ÄR MED I GRÖN FLAGG
Miljöarbete på förskolor och skolor i form av Grön flagg, miljödiplomering eller miljöcertifiering kan fokuseras på flera miljöområden och engagera våra barn och unga.

16. ANDEL KOMMUNALA STORKÖK SOM ÄR MILJÖDIPLOMERADE
Ett strukturerat miljöarbete i storkök främjar miljö- och klimatsmart mat.

17. ANDEL BOSTÄDER I DANDERYD DÄR RIKTVÄRDEN FÖR BULLER FRÅN VÄG- OCH SPÅRTRAFIK ÖVERSKRIDS
För att nå en god miljökvalitet utanför befintliga bostäder bör ljudnivån vid en bostads uteplats inte ligga över ekvivalentnivån Leq24 55 dBA eller maximal ljudnivå Lmax 70 dBA enligt Naturvårdsverket.

DANDERYDS KOMMUN

Sveriges bästa kommun att **leva, bo** och **verka** i

DANDERYDS KOMMUN Djursholms slott, Box 66 182 05 Djursholm 08-568 910 00 Mer information finns på **www.danderyd.se/miljoprogram**